

ВІДГУК

офіційного опонента

Шарлович Зої Павлівни

на дисертацію Козаченко Галини Вікторівни

«Розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу»,

що подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Обрана дисертанткою Козаченко Г.В. тема є актуальною, адже у закладах вищої освіти професійного напрямку переважна більшість викладачів дисциплін професійно-орієнтованого циклу не мають педагогічної освіти. Сучасна концепція фармацевтичної освіти, як складової українського освітнього простору, спрямована на підготовку конкурентоспроможного фахівця, майбутнього фармацевта, з високим рівнем фахових знань, умінь, навичок та особистісних якостей. Підготовка таких фахівців є значущою проблемою забезпечення ефективного функціонування фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, особливо у контексті попередження та профілактики захворювань.

Відповідно на рівні закладів вищої фармацевтичної освіти нагальним є розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю з урахуванням особливостей їхньої професійно-педагогічної діяльності у системі науково-методичної роботи коледжу. У цьому контексті більш значущими є змістові характеристики форм, заходів науково-методичної роботи, аналіз самої системи.

Зазначимо, що нагальність вирішення поставлених у дисертаційному дослідженні завдань підкреслюється виявленими авторкою суперечностями, а саме: між зростаючими вимогами суспільства до рівня педагогічної підготовки викладачів закладів вищої освіти фармацевтичного профілю та недостатністю сформованості означеної компетентності у випускників закладів вищої освіти спеціальності «Фармація, промислова фармація»; наявним рівнем педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю та необхідністю наукового обґрунтування відповідної системи науково-методичної роботи в коледжі;

потребою забезпечення розвитку досліджуваної компетентності та необхідністю обґрунтування та впровадження відповідної моделі, визначення шляхів її реалізації.

Доцільність вибору теми роботи та її актуальність підтверджує й той факт, що вона виконана як складова науково-дослідної теми кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (РН № 0110U002274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 27. 11. 2015 р.) та погоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 1 від 26. 01. 2016 р.).

На основі критичного аналізу різних підходів до розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю дисертантка окреслила коло питань, які поки що не знайшли наукового розв'язання, що дало їй можливість на достатньому науковому рівні обґрунтувати вибір теми, визначити мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження.

Слід відзначити аргументованість використання значного діапазону методів відповідно до поставлених завдань дослідження, а саме: *теоретичних* – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, аналогія в процесі вивчення наукових джерел з філософії, психології, педагогіки, нормативно-правової бази – для уточнення базових понять дослідження, обґрунтування його методологічних засад; *емпіричних* – педагогічний моніторинг (спостереження, бесіди, анкетування, тестування, опитування, самоаналіз, порівняння, метод експертних оцінок) – з метою визначення рівня сформованості педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу; методи моделювання – для розробки експериментальної моделі та методики її впровадження; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) – з метою комплексного дослідження рівнів розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю; *математичної статистики* – методи вимірювання та математичної обробки

експериментальних даних, кількісний та якісний аналіз; узагальнення результатів формувального етапу експерименту, їх графічна та описова фіксація.

Важливими ознаками рецензованого дисертаційного дослідження є обширність джерельної бази – на різних етапах наукового пошуку було використано 378 джерел, у тому числі 6 іноземних. Глибокий аналіз дозволив з'ясувати специфіку професійної діяльності фахівців фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, зокрема викладачів фармацевтичного профілю у коледжі; здійснити аналіз базових понять; визначити основні наукові підходи до проблеми розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу; охарактеризувати систему науково-методичної роботи коледжу; визначити змістову структуру, критерії, показники, рівні розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю.

Безперечною є наукова новизна дисертаційного дослідження, яка визначається тим, що у ньому вперше охарактеризовано сучасний стан сформованості педагогічної компетентності у викладачів фармацевтичного профілю, науково обґрунтовано компоненти структури досліджуваної компетентності, визначено критерії, показники, рівні її сформованості, розроблено модель розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу та поетапну методику її впровадження; запропоновано авторську концепцію розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу; удосконалено зміст, форми, методи розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу, уточнено й конкретизовано сутність понять «викладач фармацевтичного профілю», «педагогічна компетентність», «педагогічна компетентність викладачів фармацевтичного профілю», «розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю», «система науково-методичної роботи».

Не викликає сумніву практичне значення одержаних результатів дослідження, що визначається впровадженням в практику діяльності в закладів вищої освіти України та в систему післядипломної освіти викладачів фармацевтичного профілю розроблених автором навчально-методичних матеріалів, серед яких концепція, індивідуальна програма розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу, методичні рекомендації для викладачів з викладання навчальних дисциплін у контексті нових стандартів освіти на засадах компетентнісного підходу тощо. Упровадження основних результатів дослідження засвідчено реквізитами відповідних документів.

Вважаємо, що структура дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів і висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, розкриває її зміст, відзначається послідовністю, цікавим змістовним викладом матеріалу, аргументованістю висновків і узагальнень. Розділи роботи пов'язані внутрішньою логікою і послідовністю викладу думок.

Логіка першого розділу дисертації Г.В. Козаченко «Теоретичні засади розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю» побудована на системному підході. Висока якість аналізованого дослідження проявляється і в тому, що автор широко висвітлює специфіку діяльності фахівців фармацевтичної сфери, зокрема викладачів фармацевтичного профілю; уточнює базові поняття «компетенція», «компетентність»; доводить їх нетотожність та різноманітність підходів до визначення змісту; окреслює сутнісне наповнення категорій «педагогічна компетентність», «педагогічна компетентність викладачів фармацевтичного профілю», «розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю», «система науково-методичної роботи». Закцентуємо, що проведений дисертанткою ґрунтовний аналіз теоретичних основ розвитку педагогічної компетентності дав змогу сформулювати авторське визначення поняття «педагогічна компетентність викладачів фармацевтичного профілю», яка розглядається як інтегрована професійно-особистісна характеристика, що відображає рівень педагогічних та фахових знань, умінь і навичок, досвіду, професійно значущих якостей та поведінкових характеристик, які забезпечують

ефективність професійно-педагогічної діяльності у закладі освіти фармацевтичного профілю.

Враховуючи складність, багатовимірність обраної проблеми, Галина Вікторівна обґрунтовує значущість провідних методологічних підходів, які є найбільш ефективними для розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу, а саме: системного, синергетичного, андрагогічного, аксіологічного, акмеологічного, компетентнісного, діяльнісного. Системоутворювальним визначено компетентнісний підхід, реалізація якого забезпечує розвиток педагогічної компетентності як необхідної складової ефективної педагогічної діяльності.

У другому розділі дисертації здобувач характеризує науково-методичну роботу коледжу, визначає змістову структуру, критерії, показники, рівні її сформованості; презентує авторську модель розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю в системі науково-методичної роботи коледжу.

Привертає увагу позиція автора щодо розуміння системи науково-методичної роботи коледжу як інтегрального утворення, що містить сукупність взаємопов'язаних компонентів і передбачає спеціально організовану, цілеспрямовану діяльність педагогічного колективу, яка є головним структурним елементом здійснення освітньої діяльності і пов'язана з підготовкою освітнього процесу, його забезпеченням і удосконаленням, яка активізує самоосвітній потенціал викладачів, спрямована на розвиток їх педагогічної компетентності, є складовою післядипломної педагогічної освіти і здійснюється на базі закладу вищої освіти у міжкурсовий період. Здобувач з'ясувала, що розвиток педагогічної компетентності забезпечується безпосереднім змістом науково-методичної роботи, основу якого складають заходи/дії/форми формальної, неформальної та інформальної освіти з використанням відповідних методів і засобів.

Зауважимо, що на основі результатів наукового пошуку дисертанткою представлено цілісну змістову структуру яка визначається ціннісно-мотиваційним, пізнавальним, діяльнісним, особистісним компонентами.

Закцентуємо на відповідності виділених критеріїв (спонукального, знаннєвого, організаційного, рефлексивного) та визначених показників сформованості педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю.

Безперечним досягненням роботи є розроблена і науково обґрунтована Козаченко Галиною Вікторівною модель розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу, що містить концептуально-цільовий, мотиваційно-стимулювальний, змістово-процесуальний, результативно-діагностувальний блоки. Окремо підкреслимо реалістичність, відкритість презентованої моделі та зазначимо, що за потреби її структурні компоненти можуть коригуватися або змінюватися з огляду на рух освітніх реформ, потреб професійного розвитку та запитів викладачів.

Важливим здобутком роботи ми вважаємо розроблену авторську методику, метою якої є впровадження моделі розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу, яка полягає у визначенні послідовних взаємопов'язаних дій відповідно до розроблених алгоритмів та засобів її реалізації, що дає змогу отримати запланований результат. Поетапний механізм упровадження авторської моделі і складається з трьох етапів: підготовчого (створення науково-методичного підґрунтя, на основі якого відбуватиметься розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю, їх мотивування у визначеному напрямі), основного (залучення викладачів фармацевтичного профілю до заходів/дій/форм формальної, неформальної, інформальної освіти в системі науково-методичної роботи коледжу), результативного (створення середовища науково-творчої інноваційної діяльності, у якому викладачі є її активно-розвивальним потенціалом, діагностика вихідного рівня розвитку компонентів педагогічної компетентності). У межах впровадження методики апробовано авторські навчально-методичні матеріали.

Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, їх достовірність забезпечуються педагогічним експериментом, кількісним і якісним аналізом емпіричних даних,

об'єктивною оцінкою результатів дослідження і доведенням позитивних змін, що відбулися у ході формувального експерименту.

Зазначимо, що робота має вагомий науковий і діагностичний апарат, містить переконливу і повну характеристику педагогічного експерименту, що відображено у третьому розділі дисертації.

Валідність і об'єктивність одержаних експериментальних матеріалів забезпечено комплексністю діагностичних процедур, чіткими й докладними критеріями та показниками розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю, достатньою кількістю учасників експериментального випробування. Тому теоретичні висновки і практичні результати стануть цінними для науковців, викладачів закладів вищої та післядипломної освіти. Результати формувального експерименту об'єктивно вказують на педагогічну доцільність використання моделі розвитку педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу.

Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті. Підкреслимо, що важливу роль у роботі відіграють додатки (85 с.), які сприяють цілісному сприйняттю роботи та вдало доповнюють її зміст.

Підкреслимо ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження, що мають дискусійний характер:

1. Автор розглядає розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю саме у системі науково-методичної роботи коледжу, подає схематичне зображення цієї системи, розглядає її у структурі коледжу, приділяє увагу діяльності методичного кабінету тощо, проте не визначає ролі методиста коледжу, який, по суті, скеровує науково-методичну роботу викладачів та інших структурних підрозділів. На наш погляд, варто було б проаналізувати у підрозділі 2.1 діяльність методиста коледжу з метою визначення впливу особистісного фактору на результат розвитку досліджуваної компетентності.

2. Зміст науково-методичної роботи коледжу розглядається автором через форми, заходи, дії формальної, неформальної, інформальної освіти, як основних видів освітньої діяльності дорослих. Проте, на нашу думку, у роботі недостатньо висвітлена змістова характеристика інформальної освіти. Доречно було б у

дисертації актуалізувати її види, взаємозв'язок і взаємозумовленість з іншими видами освітньої діяльності.

3. У пункті 2.3 дисертаційної роботи подана авторська структурна модель формування педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу. Вважаємо, доцільно було б приділити більше уваги детальному опису запропонованих у ній методам і засобам, які використовуються у процесі розвитку досліджуваної компетентності.

4. З огляду на практичну цінність дисертаційної роботи, слід висловити побажання щодо впровадження результатів дослідження як рекомендацій для викладачів з фармацевтичною (непедагогічною) освітою з методики розвитку педагогічної компетентності.

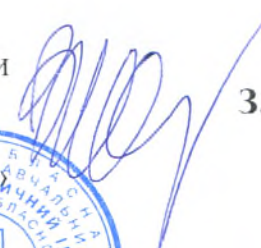
Проте висловлені побажання та зауваження не знижують наукової і практичної цінності й загальної позитивної оцінки.

Рецензована дисертаційна робота виконана вперше, є самостійним і завершеним науковим педагогічним дослідженням, яке розвиває існуючі знання педагогічної науки, робить суттєвий внесок в теорію і практику професійної освіти. За характером фактичного матеріалу, ступенем його кількісного і якісного аналізу, рівнями новизни й значущості результатів дослідження, обґрунтованості висновків дисертаційне дослідження «Розвиток педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю у системі науково-методичної роботи коледжу» відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (зі змінами), а її авторка – Галина Вікторівна Козаченко заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,
завідувач відділення післядипломної освіти
молодших медичних спеціалістів
КВНЗ «Житомирський медичний інститут»
Житомирської обласної ради

З.П. Шарлович

Підпис завіряю
Помічник ректора з кадрової роботи
КВНЗ «ЖИТОМИРСЬКИЙ
МЕДИЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Житомирської обласної ради

